

Val och placering av träd

Lär dig förstå viktiga aspekter av valet och placeringen av träd, så som trädets funktion, tomtens förutsättningar, vanliga skadedjur, geografiska regioner, härdighetszoner och vilka placeringsalternativ man har.

Val och placering av träd är två av de viktigaste besluten en fastighetsägare tar när man ska anlägga en trädgård eller ersätta ett träd. Många träd har potential att leva längre än de som planterar dem, så beslutet kan få konsekvenser livet ut. Att hitta rätt träd för rätt plats är något som både trädet och fastighetsägaren gynnas av.

En av de vanligaste trädvårdsfrågorna är ”Vilken sorts träd ska jag plantera?”. För att besvara den frågan måste man ta ett antal faktorer i beaktande.

- Varför planteras trädet? Vilka funktioner ska det fylla?
- Vilken storlek på trädet är bäst lämpad för platsen och det tillgängliga utrymmet? Förhindrar luft- eller markledningarna att man planterar ett stort träd – eller kan jag plantera vilket träd som helst? Vilket avstånd behövs till trottoarer, uteplatser, uppfarter, tomtgränsen eller grannarna?
- Hur är jorden på platsen? Finns det tillräckligt mycket jord av tillräcklig kvalitet för att det ska räcka till ett fullt utvuxet träd?
- Hur kommer underhållet att skötas? Kommer någon att vattna, gödsla och beskära trädet när det har planterats?

Genom att fundera på de här frågorna kan man välja rätt träd för rätt plats.

Trädets funktion

Stora och friska träd ökar fastighetens värde och gör utemiljön trevligare. Ett lövfällande träd ger skugga under sommarens värme men släpper på vintern genom solljus som värmer upp huset. Ett träd som är tänkt som utsmyckning visar upp sina blommor, sina blad, sin bark eller sina frukter. Städsegröna träd med tjocka lövverk bidrar med skydd mot vind och insyn. Träd eller buskar som bär frukt kan ge mat åt ägaren eller åt djur. Gatuträd minskar mängden dagvatten, filtrerar bort föroreningar och ger syre till luften som vi andas. Gatuträd kan också förbättra ett områdes skönhet och livskvaliteten där.

Form och storlek

En grundläggande princip inom modern arkitektur är att form följer funktion. Att välja en form på trädet som kompletterar trädets tänkta funktion kan minska underhållskostnaderna mycket och öka trädets värde. Dessutom avgör trädets slutliga storlek hur stora vinsterna blir. Stora träd ger oftast de största ekonomiska och miljömässiga vinsterna.

Beroende på vilka begränsningar det finns på platsen kan man välja mellan hundratals olika kombinationer av form och storlek. Ett lågt träd med bred krona kan planteras under luftledningarna. Ett smalt men högt städsegrönt träd kan fungera som skärm mellan två byggnader. Stora V-formade träd kan skapa ett lövvalv över en uppfart eller en gata.

Platsförhållanden

Att välja ett träd som trivs med de givna förhållandena på en plats är viktigt för att trädet ska klara sig länge och behöva minsta möjliga underhåll. Beakta följande faktorer när du väljer träd:

- jordens kvalitet
- utsatthet för sol och vind
- dränering
- utrymmesbegränsningar
- härdighet
- mänsklig aktivitet
- trädets känslighet för insekter och sjukdomar.

Jorden

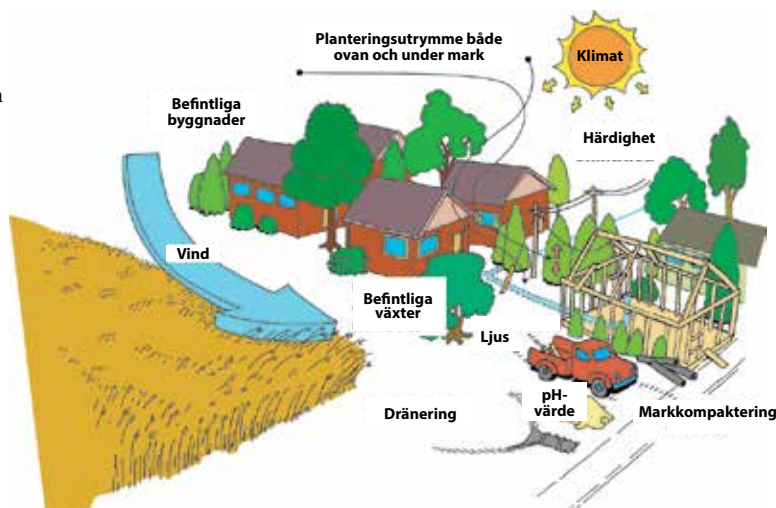
I tätbebyggda stadsmiljöer och nybyggda områden är jorden ofta i obalans, grund, kompakterad och alltför torr. Utan särskilt underhåll blir de flesta träd lidande under sådana här förhållanden. En arborist kan ta jordprover från din tomt för att undersöka jordart, näringsinnehåll, salthalt och pH-värde. Efter det kan arboristen avgöra vilka träd som passar tomten bäst, och du kan även få tips på hur du kan förbättra jordens skick.

Utsatthet för sol och vind

Mängden solljus på tomten påverkar valet av träd och buskar. De flesta vedartade växter behöver fullständig tillgång till solljus för att växa och blomma ordentligt. Vissa klarar av eller rentav föredrar en viss andel skugga. Men det är få arter som mår bra av väldigt mycket skugga. Utsatthet för vind är också en viktig faktor. Vind kan torka ut jordar, skada trädkronor eller dra upp nyplanterade träd med rötterna. Särskilt underhåll, som stöttning eller frekventare vattning under etableringstiden kan behövas för att nya träd ska etablera sig på platser där det blåser mycket.

Håll utkik efter tecken på strukturella problem, skador och dåliga trädhälsa när du väljer träd.

Dränering

Trädrötter behöver syre för att utvecklas och må bra. Dålig dränering minskar det syre som finns tillgängligt för rötterna och kan i slutändan döda trädet. Om dräneringen är ett problem på din tomt kan du be en arborist om råd för att lösa problemet.

Härdighet

Härdighet är en växts förmåga att klara av extrema temperaturer i den geografiska region där du planterar trädet. Växter kan vara härdiga mot kyla, mot värme eller både och. De flesta referensverk för växter anger härdighetszoner. Fråga i din närmaste trädgårdsbutik om lokal härdighetsinformation.

Utrymmesbegränsningar

Många olika faktorer kan begränsa det utrymme som finns tillgängligt för ett träd: luft- eller markledningar, markbeläggning, byggnader, andra träd eller insyn. Se till att det finns tillräckligt utrymme för ditt trädets sluthöjd, både ovan och under markytan.

Mänsklig aktivitet

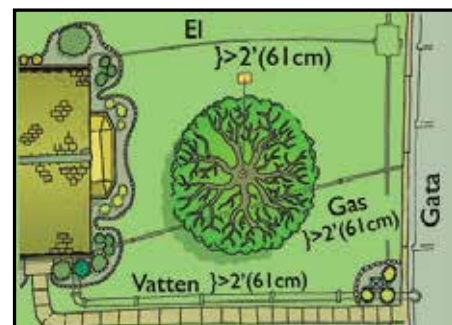
Något som ofta glöms bort när man väljer träd är att de fem vanligaste orsakerna att träd dör alla är människorelaterade. Jordkompaktering, för lite vatten, för mycket vatten, vandalisering och den främsta dödsorsaken – plantering av fel träd – tar död på fler träd än alla insekts- och sjukdomsangrepp tillsammans.

Skadedjur

Varje växt har sina specifika skadedjur, och problemen kan variera från region till region. Även i de fall där skadedjuren inte kan döda trädet kan det vara bättre att välja en trädart som är motståndskraftig mot lokala skadedjur. Din lokala ETW eller ISA Certified Arborist, trädkonsult eller informatör kan berätta var du hittar information om skadedjur i regionen som du bor i.

Val av art

Personliga preferenser och de begränsningar som platsen innebär spelar stor roll när man väljer träd. Genom att beakta faktorerna som tagits upp i den här broschyren kan du se till att trädet som du planterar växer och fyller sin funktion ordentligt. Kom ihåg att de vackra, utvuxna träd som man kan se i gamla kvarter och på naturfotografier aldrig skulle ha nått sin fulla potential om de planterats på fel plats.

Den här broschyren ingår i en serie publicerad av International Society of Arboriculture (ISA) som en del i deras program för konsumentinformation. Kanske kan någon av de andra vara av intresse för dig:

Beskärning av unga träd
Beskärning av vuxna träd
Fördelarna med träd
Hantering av träd som
skadats vid byggnadsarbete
Identifiera riskträd

Köpa träd av hög kvalitet
Plantering av nya träd
Problem med insekter
och sjukdomar
Mulcha på rätt sätt
Skötsel av vuxna träd

Träd ger mervärde
Träd och gräsytor
Undvik konflikter mellan
träd och ledningar
Undvik skador på träd
vid byggnadsarbete

Vad gör man efter en svår storm?
Val och placering av träd
Varför anlita en arborist?
Varför toppning skadar träd
Vård av träd och buskar

©2011 (1998, 2004) International Society of Arboriculture.

Framtaget av International Society of Arboriculture (ISA), en organisation utan vinstsyfte som stödjer forskning kring trädvård runt om i världen och som ägnar sig åt att sköta och bevara skugg- och prydnadsträd. Om du vill ha mer information, kontakta:

ISA, P.O. Box 3129, Champaign, IL 61826-3129, USA.

Mejla frågor (engelska): isa@isa-arbor.com www.isa-arbor.com • www.treesaregood.org

www.isa-arbor.com • www.treesaregood.org